

Cowri op zweepkoraal, Sabang

Flamengotong, Curaçao

Van verzamelobject tot levend dier

Geliefd

Vroeger werden schelpen op het strand gevonden of opgevist uit ondiep water. Na de ontdekking van de rest van de wereld en de opbloei van de handel, kwamen er tropische schelpen naar Europa. Sommige schelpen waren zeer geliefd en vooral zeldzame schelpen waren, speciaal voor verzamelaars, veel geld waard.

De markt voor schelpen is vooral door helmen en sportduikers opengebroken en zij hebben de rijkdommen van de ondiepe zee in al hun vormen en variëteit in de openbaarheid gebracht. Schelpdieren zijn een succesvolle soort en nog steeds geliefd bij verzamelaars.

Marion Haarsma is een van die verzamelaars. Op foto's wel te verstaan. Als kind was ze al gefascineerd door de zee en schelpen. Het is een nieuwsgierigheid die zo zegt ze, alleen maar groter wordt. In de vorige uitgave van Onderwatersport was deel 1 van haar schelpenverhaal te lezen, de tweekleppigen. In deze uitgave deel 2. De echte huisjesslakken.

De gekste slak in de Hollandse wateren is wel het muiltje (*Crepidula fornicata*). Het komt oorspronkelijk uit Amerika, maar is in Zeeland algemeen. Goed gecamoufleerd in de ondergrond valt het nauwelijks op. Ze zitten vaak met meerdere exemplaren op elkaar.

Zoals hun naam al zegt, heeft dat met de voortplanting te maken. Het onderste dier is het oudst en de bovenste het jongst. Het onderste dier is een vrouwtje. De bovenste zijn mannetjes en de middelste zijn van geslacht aan het veranderen. De meest onbekende slak is het glas-muiltje. Het is klein en goed gecamoufleerd door de huid van het dier, waarvan eerder gezegd zou kunnen worden dat het een stukje spons is. Binnenin zit nog een speciale gedeelte, het eetzakpijpen.

Wulk

De meest bekende slak is de wulk. Wie kent niet het eierkapsel, dat in het voorjaar op het strand kan worden gevonden? Het leuke aan de wulk is dat het een dekzeltje (*Operculeum*) heeft, waarmee hij de schelp kan afsluiten. Veel tropische slakken hebben dit ook. De tropische operculeum zijn mooi van kleur en worden ook vaak weer verzameld.

De wulk komt overal in Europa voor. Tot aan Spitsbergen toe. Het maakt de dieren niet uit hoe koud het is. Het zijn echte opruimers. Met

hun siphon ruiken ze een prooi en dode dieren zijn vaak bedekt met wulken of andere slakken. De heremietkreeften wonen meestal in een oud wulkenhuis. Zo wordt alles weer gerecycled. Er wordt gezegd dat de heremiet de wulk opeet als hij de kans krijgt. Maar de bevestiging van dit verhaal ontbreekt.

Wenteltrap

Het mooiste slakje is de wenteltrap, die ook in Nederland voorkomt. Vroeger zaten ze bijvoorbeeld bij de Zeelandbrug. Het kleine witte, mooi gedraaide schelpje zit overdag verborgen in het zand. 's Nachts gaan ze op pad en zouden ze anemoontjes eten. Ook kleine heremietjes vinden dit een fijn huisje om in te wonen.

Uniek voor de Nederlandse wateren is de priktoelhoorn. Die is wel bekend van Bretagne, maar is ook in Nederland gezien, dichtbij de Oosterscheldekering bijvoorbeeld. Nog een uniek schelpje is de asgrauwe tolhoorn. Op de foto op deze pagina's met een heremietkreeftje erin; die kunnen ook echt alles gebruiken.

Cowrie

Een heel speciaal slakje is het koffieboontje, klein maar fijn. Hij komt wel in Nederland voor, maar helaas nog niet kunnen vinden. De opname is van Schotland, St Abbs. Het is net aan de overkant van de plas, vlak bij Newcastle. Het koffieboontje is de enige cowriesoort van het koude

1		1. Tijgercowri <i>Talparia talpa</i> , Ticao
2	3	2. Slak met inwendige schelp, Sabang
4	5	3. <i>Murex</i> , Sabang
6	7	4. Maanschelp, Lembbeh
		5. Priktothoorn, Bretagne
		6. Schelpjes, Curaçao
		7. Rode Cowri, Sabang

water. In de tropen zijn er veel en nog mooiere slakken te vinden. Veel verschillende soorten van de cowrie ook. De meest bekende is de tijgercowrie. Een zwarte slak met een witte schelp, echt een prachtige kleurencombinatie. De flamingotong in het Caraïbisch gebied is wel de meest bekende cowrie. Het is klein maar prachtig gekleurd, een echte superschelp. Zoals zijn meeste soortgenoten is het een roofdier en eet de huid van de gorgoon. Bij een recente invasie legt het gorgoon het 1 oodje, heel triest om te zien. Maar er zijn genoeg gorgonen.

Er zijn ook veel kleine cowriesoorten, die zijn vaak prachtig gecamoufleerd. Ze verstopten zich bijvoorbeeld op een zw eepkoraal en zijn dan ook lang en dun. Of ze wonen op het zachte koraal (*dendroneftia*) en zijn dan ook gecamoufleerd in dezelfde kleuren als het koraal. De cowries maken zelf een stofje dat hun schelp doet glanzen, daarom zijn ze zo mooi.

In het zand

De meeste schelpensoorten zijn 's nachts actief. Daarom loont het de moeite om te gaan nachtduiken. Wanneer ze toch overdag worden gevonden verbergen ze zich gauw in het zand. Zoals de *olivia* (*Oliva sayana*), gevonden in het zand bij noord Bali. Zodra de flitser afging, dook hij in het zand. In de boek en staat dat ook de prooi, kleine slakjes en garnaltjes, in het zand worden meegenomen om op te eten.

Voor de mens is overigens maar een soort echt gevaarlijk: de conusschelpen. Die hebben een speer, waarmee ze hun gif kunnen in hun prooi kunnen spuiten. Er zijn verhalen van snorkelaars, die zo'n mooie schelp vonden en mee wilden nemen. Aangezien ze alleen een zwembroekje aan hadden, verstopten ze die schelp in hun broek. Maar de aderen liggen bij de lies vlak onder de huid. Als de slak nou net zo'n ader raakt zijn de problemen groot. Het is vaak in de boeken te lezen, maar gehoord dat het ook echt gebeurd is? Nog nooit. Het zoveelste 'Broodje-Aap' verhaal... Ook deze schelpen zijn 's nachts actief en overdag verborgen in het zand. Ze zijn ook vaak erg mooi en daarom waren ze vroeger de meest waardevolle schelpen (zoals de *Gloria Maris*) voor verzamelaars.

Voorzichtig

De familie van de stekelslakken heeft niet allemaal lange stekels. Een echte uitdaging lijkt de paring. Waarschijnlijk doen ze het heel voorzichtig doen. De murex zit overigens zoals vele schelpen vaak verborgen in het zand. Zoals overdag ook de helmschelp, een grote schelp. Van o.a. deze soorten werden vroeger overhemdknopjes gemaakt

Van de tritonshoren is niet bekend of 'ie zich overdag ook in het zand verbergt. Misschien is hij te groot om zich te verstoppen. Of heeft hij helemaal geen vijanden. Hij is zelf de grootste vijand van de gevaarlijke zeester, de doornenkroon. Er zijn foto's die de aanval en het volledig opeten van de grote zeester hebben vastgelegd. De tritonsschelp heeft waarschijnlijk een gif, dat de doornenkroon van binnenuit verwoest en zelfs de lange stekels zacht maakt (een soort weekmaker). Heb vooral geen medelijden met de doornenkroon, een invasie van deze zeester is verantwoordelijk voor de verwoesting van hele riffen. Een doornenkroon kan in een nacht hele stukken koraal opvreten, laat staan een hele kolonie!

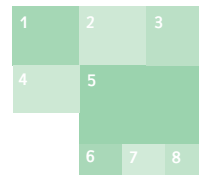
Parasiet

Er is een echte parasitaire slak op een zee-ezel in de tropen. De *Luetzenia asthenosomae* is eigenlijk kleurloos en daarom lijkt hij wit. Hij boort een gat door het pantser van de vuurzee-ezel en voedt zich met de sappen. Of het slakje echt dodelijk is voor de zee-ezel valt te betwijfelen.

Er wonen vaak hele slakkenfamilies op de zee-ezel, maar de witte slakjes zijn zo klein, dat de zee-ezel het waarschijnlijk wel overleeft.

Slakken met rudimentaire schelp zijn waarschijnlijk de echte overgang naar de zeeslak. In het Engels wordt er een duidelijk verschil gemaakt tussen zeeslak (seaslug) en naaktslakken (nudibranch). In het Nederlands wordt dat niet zo precies gedaan. Voor de fotografen is het een gouden vondst. Op deze pagina's twee: de *Micromelo undatus* van Sabang Beach en een doorzichtige gele, op Negros gevonden. De naam? Niet kunnen vinden in alle boeken die er over geschreven zijn. Het zijn prachtige slakken, maar wie goed kijkt, kan het rudimentaire schelpje nog in hun lijfje zien zitten.

1. Cymbiolaschelp
2. Koffieboontje, St. Abbs
3. Cowri op lederkoraal, Wakatobi
4. Parasitaire schelpen, Sabang
5. Slak met inwendige schelp, *Micromelo undatus*
6. Tijgercowri, Sabang
7. Wulk *Buccinum undatum*, Zeeland
8. Helmschelp *Cassis cornuta*, Negros